

10 PORAD – JAK ROZMAWIAĆ O UCHODŹCACH (i wzajemnie się słuchać)?

Temat przyjęcia przez Polskę uchodźców i uchodźczyń z Syrii ujawnił, jak trudno o dobrą rozmowę. Zarówno zwolennicy, jak i przeciwnicy ich przyjęcia kierują swoje argumenty do osób, które myślą podobnie do nich. Często chodzi o zademonstrowanie własnych stanowisk i podkreślenie, jak bardzo różnią się one od tych „drugiej strony”. Zamiast szukać punktów wspólnych, uczestnicy dyskusji obrażają się nawzajem. **Jak zatem rozmawiać, aby dyskusja zbliżała, a nie oddalała?**

1. MÓWCIE DO WIĘKSZOŚCI, A NIE TYLKO DO PRZEKONANYCH.

Jeżeli nie chcecie być słuchani jedynie przez osoby już przekonane, starajcie się mówić do większości. Używajcie języka, który nie zaostri podziałów. Szukajcie argumentów odwołujących się do tego, co może was łączyć. Próbuje zrozumieć stanowisko drugiej strony, nie przekreślajcie go z góry. Uwierzcie w dobrą wolę wszystkich rozmówców i rozmówczyń. Nie warto stawiać sprawy „na ostrzu noża”, sprowadzając rozmowę do pytania „tak czy nie dla przyjęcia uchodźców?”. Bardziej zaangażujecie rozmówców i rozmówczynie, jeżeli wspólnie zastanowicie się, jakie powinny być zasady takiego przyjęcia, jak powinna przebiegać integracja, jak przeciwdziałać zagrożeniom.

2. SZANUJCIE OSOBY, Z KTÓRYMI ROZMAWIACIE I O KTÓRYCH MÓWICIE.

Okażcie swoim rozmówcom i rozmówczynom, że darzycie ich szacunkiem. Uśmiechajcie się, pokazujcie, że ich słuchacie, nie przerywajcie – pozwólcie innym wypowiedzieć ich zdanie, a wtedy i oni pozwolą wam wyrazić waszą opinię. Spróbujcie docenić argumenty przedstawione przez inne osoby – rzadko się zdarza, że ktoś całkowicie nie ma racji. Postarajcie się znaleźć w wypowiedzi rozmówcy czy rozmówczynie coś, z czym się zgadzacie. Jest wiele rozsądnych argumentów za przyjmowaniem uciekających przed

wojną, ale i uzasadnionych obaw. Rozumiejąc opinie i emocje innych sprawicie, że będą bardziej skłonni wysłuchać was. Pamiętajcie, aby zawsze wypowiadać się z szacunkiem, także o osobach nieobecnych. Niezależnie od tego, czy zgadzacie się na przyjęcie przez Polskę uchodźców, rozmowa ta dotyczy ludzi. Wypowiadajcie się o nich bez obraźliwych sformułowań.

3.

BĄDŹCIE UCZCIWI/UCZCIWE.

Lubicie, gdy inni narzucają wam swoje zdanie? Nie róbcie więc tego, kiedy przedstawiacie innym swój punkt widzenia. Nie wykorzystujcie wyłącznie informacji popierających wasze stanowisko, a szukając faktów i danych, starajcie się znaleźć najbardziej rzetelne źródło informacji. Jeśli różnią się one w zależności od źródła, powiedzcie o tym, pokażcie te rozbieżności i zastanówcie się, skąd się biorą. Nie ukrywajcie też swoich braków w wiedzy na dany temat – mamy je wszyscy. Uczciwie prezentując fakty, zdołacie zbudować zaufanie słuchaczy i słuchaczek, którzy zobaczą, że nie próbujecie ich oszukać. Pozostawcie ocenę faktów odbiorcom i odbiorczyniom, nie narzucając swojej interpretacji. Przedstawiając swoje zdanie, używajcie sformułowań typu: „uważam, że”, „moim zdaniem”. Każdy ma prawo wypowiedzieć swoją opinię, a inni nie muszą jej podzielać.

4.

ZASTANAWIAJCIE SIĘ, SKĄD BIORĄ SIĘ WASZE PRZEKONANIA.

Kiedy wyrażacie swoje zdanie na jakiś temat, zastanówcie się, dlaczego tak myślicie. Z czego wynikają te przekonania? Zadając sobie takie pytania, pomyślcie o wartościach, które są dla was ważne w życiu. Może szczególne znaczenie ma dla was rodzina i to wpływa na sposób, w jaki postrzegacie kwestie związane z przyjmowaniem uchodźców? A może większe znaczenie ma religia lub tradycja i to one determinują wasze spojrzenie na świat? Wyjaśniając, skąd biorą się wasze przekonania, odbierzecie rozmówcom powody do ataków personalnych i pokażecie, że wasze stanowisko nie jest sztywne, lecz odwołuje się do bliskich wam wartości. Szukajcie też rozwiązań, które uwzględnią w jak największym stopniu wartości waszych rozmówczyń i rozmówców. Może się okazać, że jest więcej możliwych rozwiązań tej sytuacji, niż wam się wydawało.

5.

MÓWCIE O KONKRETYCH ROZWIĄZANIACH.

Nie ma rozwiązań, które sprawdzają się zawsze i wszędzie. Nie ma argumentów, które przekonają wszystkich. Kiedy rozmawiacie o rozwiązaniach, wyjaśniajcie, co konkretnie macie na myśli. Modele integracji, które sprawdzają się w Niemczech, mogą nie sprawdzić się w Polsce i odwrotnie. Z drugiej strony, problemy społeczne, które dotyczą państwa Zachodu, nie muszą mieć przełożenia na polską rzeczywistość. Warto przywoływać rozwiązania sprawdzone w innych państwach, nie należy jednak z góry zakładać, że uda się je zastosować w Polsce.

6.

NIE KONCENTRUJcie SIĘ TYLKO NA FAKTACH.

Macie czasem wrażenie, że wasi rozmówcy czy rozmówczynie nie przyjmują argumentów opartych na faktach? Uważacie, że dane, które przedstawicie, udowadniają, że racja jest po waszej stronie, ale inni tego nie rozumieją? Pamiętajcie, że fakty można różnie interpretować. Nie zaczynajcie rozmowy od udowadniania innym, że są niedoinformowani lub korzystają z niewłaściwych źródeł informacji. W ten sposób sprawicie, że od razu przestaną was słuchać. Jeżeli się z kimś nie zgadzacie, tym bardziej zachęcajcie go do wyrażenia swojego stanowiska i starajcie się zrozumieć, jakie przekonania i wartości za nimi stoją.

7.

PRZYNAJCIE, ŻE MOGĄ ISTNIEĆ OBAWY DOTYCZĄCE MIGRACJI.

Dzielcie się swoimi refleksjami i obawami dotyczącymi migracji i wsłuchujcie się w zdanie innych – migracje wiążą się zarówno z możliwościami, jak i wyzwaniem, np. społecznymi, kulturowymi, ekonomicznymi. Przyglądajcie się różnym ich aspektom, rozmawiajcie o tym, wyszukujcie informacji. Jeżeli wasi rozmówcy mają inne poglądy niż wy, zastanówcie się, które z nich są rzeczowe i przyznajcie to. Uznając argumenty drugiej strony pokażecie, że nie krytykujecie wszystkiego, co mówi, a jej będzie łatwiej wysłuchać waszego zdania.

8.

NIE GENERALIZUJcie I NIE UŻYWAJcie STEREOTYPÓW.

Jeżeli wasze stanowisko wynika z wyznawanych przez was wartości i poparte jest argumentami, nie musicie korzystać ze stereo-

typów i generalizacji. Czy zdarzyło wam się powiedzieć: „muzulmanie nie szanują kobiet” albo „uchodźcy są agresywni”? Tego typu sformułowania są nieprawdziwe. Traktują całą grupę tak, jakby była jednolita. Aby unikać w swoich wypowiedziach stereotypów, warto wyrażać się w sposób precyzyjny. Mówcie o konkretnych zachowaniach bądź zjawiskach (np. zamiast „Polacy i Polki są nietolerancyjni”, możesz powiedzieć „W ostatnich tygodniach doszło w Polsce do aktów motywowanych nietolerancją”).

9.

BĄDŹCIE UWAŻNI/UWAŻNE NA MOWĘ NIENAWIŚCI.

Mowa nienawiści to wypowiedzi, które szerzą czy usprawiedliwiają nienawiść. Kiedy je słyszycie – reagujcie. Wyrażcie swój sprzeciw – powiedzcie, że nie zgadzacie się na taki język i treści. Reagujcie szczególnie, jeżeli w ten sposób wypowiadają się osoby z waszego środowiska. To, że się lubicie czy macie wspólne zainteresowania, nie oznacza, że musicie im przytakiwać, kiedy wypowiadają treści rasistowskie. Dawajcie przykład, że można wypowiadać się z szacunkiem także o osobach, z którymi się nie zgadzamy.

10.

NIE TRAKUJCIE WSZYSTKICH OSÓB, KTÓRE SIĘ Z WAMI NIE ZGADZAJĄ, JAK WROGÓW.

Rozmówcy mogą mieć inne poglądy, co nie oznacza, że nie mogą ze sobą dyskutować w atmosferze wzajemnego szacunku. Nie potępiajcie, jeśli słyszycie określenia, z którymi się nie zgadzacie. Jeśli widzicie, że ktoś nie umie ubrać w słowa swoich argumentów lub w sposób nieświadomy używa określeń uważanych za rasistowskie, zareagujcie. Możecie powiedzieć, że jest wam przykro słyszeć takie opinie lub określenia. Pamiętajcie, że ludzie nie zawsze mają doświadczenia z różnorodnością i nie potrafią o tym mówić, co nie oznacza że są rasistami. Warto zastanawiać się, jak można wyrażać swoje zdanie bez stosowania oceniających określeń.

Porady przedstawione powyżej pochodzą z tekstu Antoniego Strzemiecznego. Tekst w całości dostępny jest na stronie internetowej: www.migracje.ceo.org.pl; na potrzeby niniejszej publikacji został zmodyfikowany.